

EUROPEJSKA WALUTA W POLSCE – OPINIE POLAKÓW

Marcin Banaszek¹

¹ Mgr, Instytut Zarządzania, Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

ARTICLE INFO.

Słowa kluczowe:

pieniądz, waluta, euro, środek płatniczy.

Streszczenie

Artykuł w części teoretycznej w sposób syntetyczny przedstawia podstawy integracji walutowej w Europie oraz prezentuje szanse i zagrożenia wynikające z przyjęcia przez Polskę waluty euro. Natomiast w drugiej części artykułu przedstawia analizę wyników badań empirycznych przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej (CBOS) dotyczących opinii społeczeństwa polskiego na temat członkostwa Polski w Unii Europejskiej, a także poparcia dla wprowadzenia euro w Polsce, które zostały przeprowadzone metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganymi komputerowo na przełomie marca i kwietnia 2017 r.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2018 LWAB.

1. Wstęp

W ostatnim czasie coraz częściej można usłyszeć pytanie o przyszłość Unii Europejskiej. Refleksji tej sprzyjają przede wszystkim wyzwania, które stoją przed Unią wynikające chociażby z kryzysu w strefie euro, kryzysu migracyjnego czy Brexitu. Współcześnie można dostrzec jak bardzo kraje unijne różnią się między sobą i jak niekiedy odmiennie, definiują swoje interesy.

Wobec toczących się dyskusji o przyszłości Unii Europejskiej powrócił do debat publicznej postulat możliwie szybkiego przyjęcia przez Polskę euro. Ma to zagwarantować, że Polska znajdzie się wśród państw tworzących rdzeń przyszłej Europy i zapewni jej istotny wpływ na politykę Unii. Polska jako członek Unii Europejskiej zgodnie z przepisami traktatów, zobowiązana jest do przyjęcia wspólnej europejskiej waluty. Zobowiązanie to stanowi jednak duże wyzwanie dla całej polityki gospodarczej kraju. Akcesja do unii gospodarczej i walutowej ostatecznie przesądziłaby o włączeniu polskiej gospodarki w strukturę jednolitego rynku. Pomimo upływu lat w kraju ciągle trwają spory dotyczące faktycznej gotowości polskiej gospodarki do uczestnictwa w systemie wspólnej waluty.

2. Teoretyczne podstawy integracji walutowej w Europie

Teoria integracji walutowej w literaturze przedmiotu utożsamiana jest z teorią optymalnego obszaru walutowego (TOOW). Jako pierwszy określenie optymalny obszar walutowy użył R.A. Mundell w *Teorii optymalnych obszarów walutowych* na początku lat 60. XX w. Mundell zdefiniował optymalny obszar walutowy (OOW) jako region, w którym cyrkuluje jedna lub wiele walut o sztywnym kursie względem siebie¹. Natomiast H. G. Grubel OOW definiował jako zdolność regionu do lepszego zaspokajania potrzeb ludności po włączeniu się do obszaru wspólnego pieniądza. Zatem zdaniem Grubela używanie

¹ R.A. Mundell, *A Theory of Optimum Currency Areas*, "American Economic Review" 1961, November, s. 4.

wspólnej waluty w danym regionie przyczynia się do wzrostu dobrobytu².

Współczesna gospodarka funkcjonuje w coraz większym stopniu w wymiarze międzynarodowym. Faktem są współzależności ekonomiczne między poszczególnymi krajami. Świat stał się bardziej otwarty, coraz głębsza symbioza ekonomiczna między krajami oraz regionami stanowiła źródło dynamicznego wzrostu gospodarczego. Handel międzynarodowy oraz rozwój specjalizacji gospodarek pozwala na lepsze wykorzystanie wytwórczych mocy oraz optymalnej struktury produkcji. Szeroki rynek zbytu oraz ułatwiony dostęp do zewnętrznych zasobów produkcyjnych to argumenty przemawiające za międzynarodową integracją ekonomiczną, która ogranicza bariery wzrostu gospodarczego. Tendencje do jednoczenia się rynków pod względem handlowym wymagały poszukiwania odpowiedniej formuły unifikacji monetarnej, które miały ułatwić rozliczenia płatnicze między krajami. Nie jednolity pieniądz zakłóca obrót zewnętrzny poprzez brak stabilności oraz przejrzystości we wzajemnych relacjach cenowych, a partnerzy handlowi są skazani na ponoszenia uciążliwych kosztów transakcyjnych³.

Wprowadzenie wspólnej waluty euro stało się owocem długoletnich wysiłków w sferze integracji monetarnej. Bezprecedensowy oraz złożony charakter tej operacji sytuuje ją wśród najważniejszych wydarzeń ekonomicznych, jak i politycznych. Wspólna waluta przesądza o ukształtowaniu scalonego rynku wewnętrznego Wspólnoty, dzięki czemu ułatwiona została współpraca gospodarcza między krajami członkowskimi. Przyjęcie jednolitej waluty wiąże się z utratą autonomii monetarnej. Jednak koszt ten można skutecznie minimalizować poprzez stosowanie się do zaleceń teorii optymalnego obszaru walutowego. Sprowadza się to do wykształcenia w gospodarce odpowiednich mechanizmów, które zastąpią tradycyjne instrumenty niezależnej polityki pieniężnej oraz kursowe. Ważnym elementem jest również osiągnięcie odpowiedniego stopnia zbieżności strukturalnej oraz koordynacji makroekonomicznej między gospodarkami. Przed przystąpieniem do wspólnej strefy monetarnej istotne jest wcześniejsze przygotowanie kraju. Zbyt długie odkładanie decyzji o przystąpieniu do strefy euro a zwłaszcza w przypadku Polski, oznaczałoby poważne straty ekonomiczne oraz marginalizację polityczną w Unii Europejskiej⁴.

3. Szanse i zagrożenia przyjęcia euro w Polsce

Polska przyjmując europejską walutę może skorzystać w obszarach gospodarczych, politycznych i społecznych. Członkostwo Polski w Unii Europejskiej jest środkiem wzmocnienia pozycji państwa na arenie międzynarodowej oraz środkiem wzmocnienia stabilności finansowej kraju. Przystępując do strefy euro Polska również może liczyć na pewne korzyści, ale nie są one już tak widoczne jak w samym uczestnictwie w Unii Europejskiej. Warto podkreślić, że gospodarka w pewnym stopniu osiąga korzyści już na samym etapie przygotowań do strefy euro, natomiast wymagana jest determinacja oraz aktywna postawa rządu polskiego, aby spełnić kryteria formalne, do których zalicza się: zrównoważone finanse publiczne, stabilność podaży pieniądza kursu walutowego, stóp procentowych, niską inflację oraz konwergencję prawną⁵. Konwergencja prawna ma zapewnić zgodność krajowego ustawodawstwa z Traktatem oraz ze statusem Europejskiego Systemu Banków Centralnych i Europejskiego Banku Centralnego. Do spełnienia tego kryterium przez Polskę potrzebna jest zmiana konstytucji, co może nastąpić w drodze ustawy uchwalonej przez Sejm większością co najmniej 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Korzyści płynące z przyjęcia euro w Polsce uwidocznia się zarówno w krótkim jak i w długim okresie czasu. W chwili przystąpienia do strefy euro znikną koszty wymiany walut oraz występujące ryzyko związane ze zmianą kursu złotego do euro. Eksperti przewidują również spadek stóp procentowych, co jest szczególnie istotne dla wielu osób oraz firm, które zaciągają kredyty. Warto wspomnieć, że będzie

² H. G. Grubel, *The Theory of Optimum Currency Areas*, "Canadian Journal of Economics/Revue Canadienne d'Economique" 1970, No. 3 (2), s. 318.

³M. Pronobis, *Polska w strefie euro*, C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 11-12.

⁴ Ibidem, s. 47-48.

⁵ P. Krajewski, *Gospodarka Polski w perspektywie wstąpienia do strefy euro. Ujęcie ilościowe*, PWE, Warszawa 2012, s. 65.

również ułatwione podróżowanie oraz porównywanie cen, bez przeliczania złotego na euro i odwrotnie. Natomiast w dłuższej perspektywie czasu powinien nastąpić wzrost inwestycji, a także ożywienie wymiany handlowej i zwiększenie wiarygodności makroekonomicznej Polski⁶.

Duża część społeczeństwa obawia się wzrostu cen po wejściu do strefy euro, jednak te obawy są niesłuszne. Wprowadzenie euro jest zmianą waluty, a nie zmianą cen. Zmianie ulega tylko jednostka, w której cena jest podawana. Wszystkie ceny towarów oraz usług zostaną przeliczone według ustalonego kursu. Możliwe jest, że sprzedawcy wykorzystają ten moment do nieuzasadnionych podwyżek cen, jednak są sposoby przeciwdziałania takim zachowaniom. W innych państwach członkowskich UE, które znajdują się w strefie euro zostały powołane odpowiednie instytucje, które monitorują zmiany cen. Ponadto do przeliczania cen będą służyły specjalne kalkulatory, które są poręczne i bardzo proste w obsłudze. Każdy obywatel państwa wprowadzających euro otrzyma takie urządzenie bezpłatnie. Ich zadaniem będzie pomoc przy codziennych zakupach, jeśli będziemy chcieli sprawdzić czy sprzedawca dobrze przeliczył cenę. Wszystkie zasady zaokrąglania cen zostaną określone w specjalnych przepisach⁷.

Aby można było czerpać powyższe korzyści najpierw należy podjąć długoletnie przygotowania, które mogą się wiązać z okresowymi kosztami i ryzykiem pojawienia się pewnych zagrożeń. Cały proces wymiany waluty jest złożonym przedsięwzięciem organizacyjno-technicznym z uwagi na konieczność dostosowania gospodarki w aspekcie ekonomicznym, organizacyjnym oraz instytucjonalno-prawnym⁸. Warto podkreślić, że zagrożenia tak jak i korzyści wynikające z przyjęcia euro w Polsce uwidoczną się zarówno w krótkim jak i długim okresie czasu. Zagrożenia te mogą oddziaływać na gospodarkę zarówno bezpośrednio jak i pośrednio. Wpływ bezpośredni będzie przejawiał się w horyzoncie krótkookresowym, a wpływ pośredni w wymiarze długookresowym. Do zagrożeń krótkookresowych można zaliczyć m.in. koszty zmaterializowania zagrożenia związanego z ograniczeniem użycia instrumentów polityki makroekonomicznej w celu spełnienia kryteriów konwergencji⁹. W czasie wprowadzania europejskiej waluty do obiegu gotówkowego może pojawić się ryzyko wystąpienia nietypowych skutków cenowych, które będą wynikać z zaokrąglania cen. Do bezpośrednich kosztów wynikających z przyjęcia euro zalicza się wszystkie wydatki administracyjne i techniczne, które dotyczą banków centralnych, administracji publicznej oraz przedsiębiorstw finansowych i niefinansowych¹⁰.

Kosztom długookresowym wynikającym z przyjęcia euro jest rezygnacja z dotychczasowej polityki pieniężnej na szczeblu krajowym i przejście kompetencji przez Europejski Bank Centralny, który jest odpowiedzialny za realizację polityki pieniężnej dostosowanej do sytuacji gospodarczej w obszarze całej Unii Europejskiej¹¹. Istnieją również pewne obawy, że jeśli zostaną obniżone stopy procentowe doprowadzi to do nadmiernego wzrostu konsumpcji, co z kolei prowadzi do szybkiego wzrostu cen i płać, a to zaś prowadzi do zmniejszenia konkurencyjności przedsiębiorstw na wspólnym rynku. Dodatkowo uważa się, że jeśli Polska pozbędzie się złotego to jednocześnie rezygnuje z ochrony jaką daje kurs wymiany złotego na euro w przypadku tzw. szoków asymetrycznych¹².

Proces wymiany wiąże się z ponoszeniem kosztów zarówno w sektorze prywatnym jak i publicznym, a ich wysokość jest uzależniona od zasięgu kampanii informacyjnej oraz od zastosowanych rozwiązań logistycznych. Odpowiednia polityka gospodarcza, koordynacja instytucji odpowiedzialnych za proces

⁶*Euro w Polsce. Co się zmieni?*, Narodowy Bank Polski, <https://www.nbp.pl/cie/download/eurowpolsce.pdf>[24.02.2018].

⁷*Ibidem*.

⁸*Ramy Strategiczne Narodowego Planu Wprowadzenia Euro*, Pełnomocnik Rządu ds. Wprowadzenia Euro przez Rzeczpospolitą Polską, Warszawa 2010, s.21.

⁹M. Andrzejewska, I. Górczyńska, *Szanse i zagrożenia wejścia Polski do strefy euro*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2015, s.37

¹⁰*Euro-wspólna waluta europejska*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.polskawue.gov.pl[24.02.2018].

¹¹A. Sroka, K. A. Wojtaszczyk, *Polska na drodze do euro*, Aspra, Warszawa 2010, s. 35.

¹²*Euro – szanse o zagrożenia*, Narodowy Bank Polski, https://www.nbp.pl/edukacja/dodatki_edukacyjne/Fakt3/polak_przedsiębiorczy_6_fakt.pdf[24.02.2018].

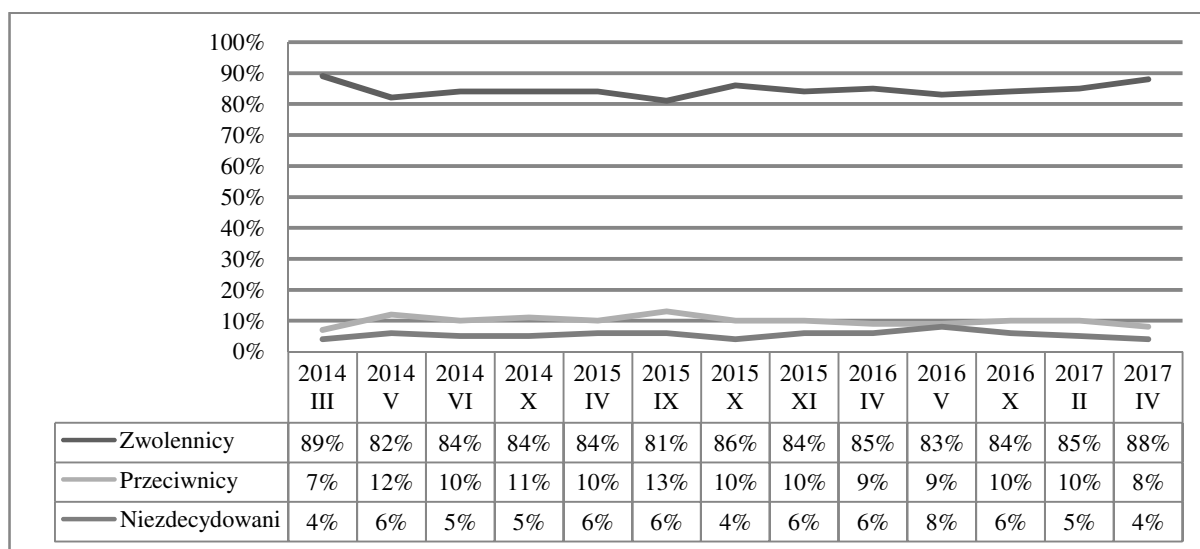
wymiany, jak i również dużą świadomość społeczeństwa mogą wpłynąć na sprawne wprowadzenie europejskiej waluty i znaczne obniżenie kosztów całego przedsięwzięcia¹³.

4. Analiza wyników badań empirycznych

W artykule wykorzystano badania CBOS (Centrum Badania Opinii Społecznej), które zostały przeprowadzone metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganych komputerowo w dniach od 30 marca do 6 kwietnia 2017 roku na liczącej 1075 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski. Celem tych badań było poznanie opinii społeczeństwa polskiego na temat członkostwa Polski w UE, a także zbadanie poparcia dla wprowadzenia euro w Polsce.

Jak wynika z przeprowadzonych badań bardzo wysoko utrzymuje się poziom społecznego poparcia dla członkostwa Polski w Unii Europejskiej. Do jego zwolenników zalicza się dziś aż 88% dorosłych Polaków, natomiast przeciwnikiem przynależności kraju do UE jest 8% badanych (zob. rys. 1).

Rysunek 1. Stosunek do członkostwa Polski w UE

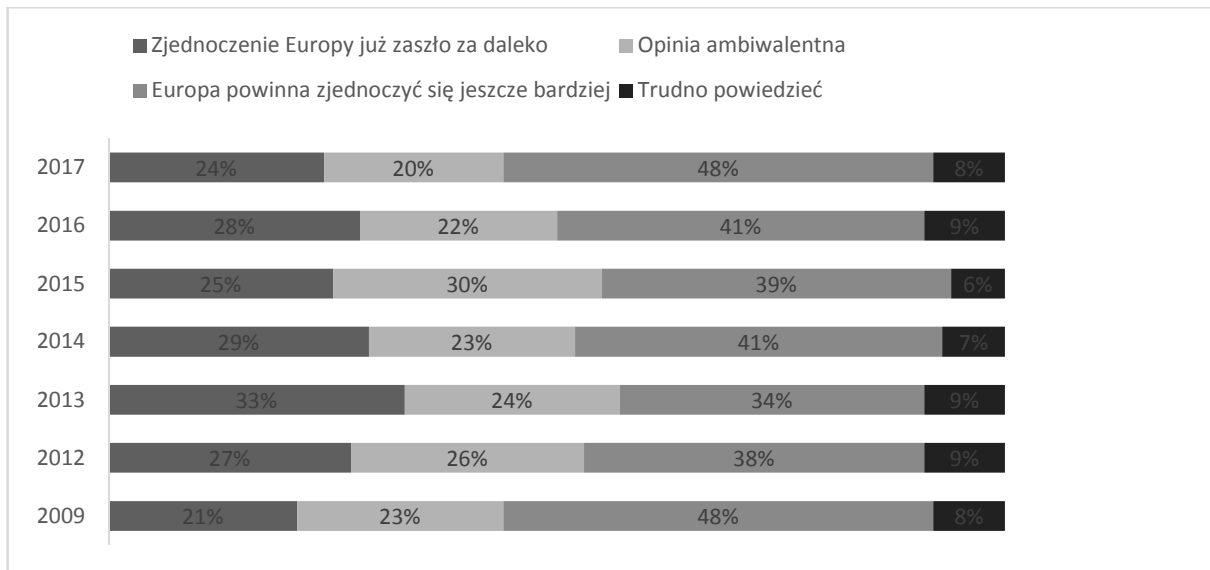

Źródło: *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.

W polskim społeczeństwie o ile potrzeba przynależności Polski do UE nie była kwestionowana, tak rozwój integracji europejskiej wzbudzał kontrowersje. Niewątpliwie do zwątpienia w projekt dalszego rozwoju integracji przyczynił się kryzys strefy euro – od 2009 r. do 2013 r. przybywało w Polsce głosów, że zjednoczenie Europy zaszło już za daleko. W roku 2014 nastąpił wzrost poparcia dla zacieśniania integracji europejskiej, co mogło wynikać ze wzrostu poczucia zagrożenia dla bezpieczeństwa międzynarodowego oraz za sprawą wydarzeń na Ukrainie. Obecnie poparcie dla pogłębienia integracji europejskiej jest największe i wynosi 88% badanych. O połowę mniej respondentów (24%) ma przekonanie o zbyt daleko idącej integracji (zob. rys. 2).

¹³M. Andrzejewska, I. Górczyńska, *Szanse...* op. cit., s. 39.

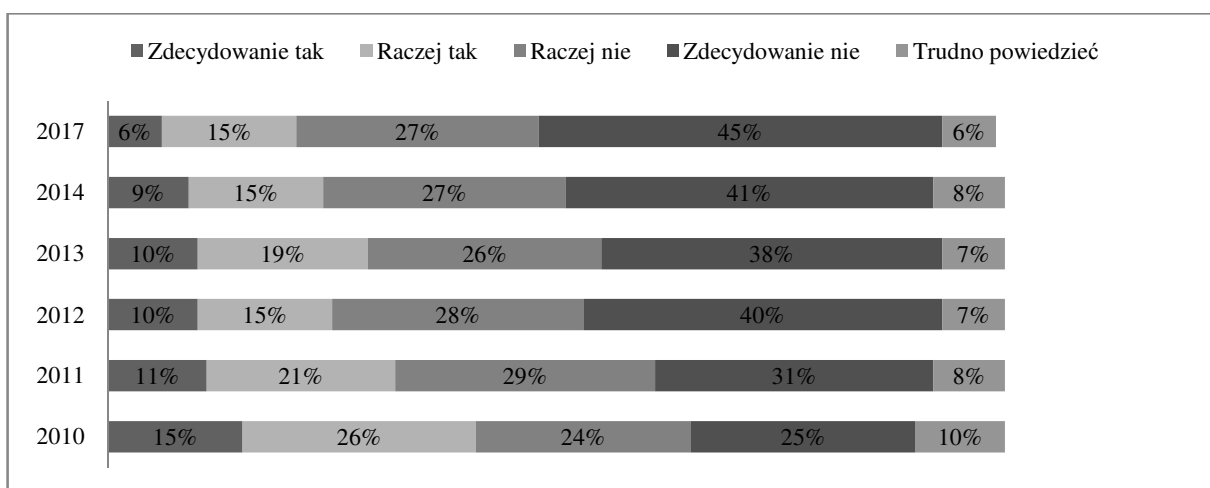
Rysunek 2. Niektórzy uważają, że Europa powinna się zjednoczyć jeszcze bardziej. Inni sądzą, że zjednoczenie Europy już zaszło za daleko. A jakie jest Pana(i) zdanie? Proszę określić swoje poglądy korzystając ze skali od 0 (Zjednoczenie Europy już zaszło za daleko) do 10 (Europa powinna zjednoczyć się jeszcze bardziej)

Źródło: *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.

Na temat wspólnej waluty w kraju toczą się dyskusje, jednak zdecydowana większość Polaków, bo aż 72% jest przeciwna wprowadzeniu w Polsce euro. Procent ten jest większy o 4 punkty procentowe niż w poprzednich badaniach z roku 2014. Obecnie tylko 22% badanych jest za wprowadzeniem euro. Co ciekawe, sprzeciw wobec przyjęcia euro jest nie tylko częstszy, ale także bardziej kategorię wyrażany (odpowiedzi zdecydowanie nie są częstsze niż raczej nie.) Największe poparcie sięgające 41% (razem odpowiedzi zdecydowanie tak oraz raczej tak) dla zastąpienia złotego przez euro odnotowano w 2010 r. W kolejnych latach to poparcie spadało, kiedy już były znane problemy finansowe Grecji, a następnie innych państw europejskich (zob. rys. 3).

Rysunek3. Czy zgodził(a)by się Pan(i) na zastąpienie polskiego pieniądza (złotego) wspólnym dla wielu państw UE pieniądzem – euro?

Źródło: *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.

Należy podkreślić, że sprzeciw wobec przyjęcia w Polsce europejskiej waluty przeważa we wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych. Najwięcej zwolenników

euro jest wśród mieszkańców miast liczących od 100 000 do 499 999 ludności (32%) i większych (39%), a także osób o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym: respondenci z wyższym wykształceniem (34%) oraz badani zarabiający miesięcznie *per capita* 2000 zł i więcej (32%). Zaskakujący jest fakt, że ludzie młodzi częściej niż przeciętnie popierają wprowadzenie euro. Osoby od 18 do 24 roku życia (30%), uczniowie i studenci (41%). Wśród najmłodszych badanych można spotkać stosunkowo najwięcej przeciwników członkostwa Polski w Unii Europejskiej, co wynika stąd, że młodzi ludzie często są mniej spójni w swoich przekonaniach i zdarza im się deklorować jednocześnie dezaprobatę członkostwa w UE i poparcie dla przyjęcia euro, co praktycznie wśród ogółbadanych nie ma miejsca. Z analizy danych empirycznych wynika również, że stosunek młodych ludzi do integracji jest bardziej zróżnicowany niż w całym społeczeństwie. Częściej niż wśród ogółu badanych można wśród nich spotkać zarówno przeciwników przynależności Polski do UE i jednocześnie przeciwników przystąpienia do strefy euro, jeszcze częściej można wśród nich znaleźć zwolenników obecności Polski w UE i przyjęcia euro (zob. tab. 1).

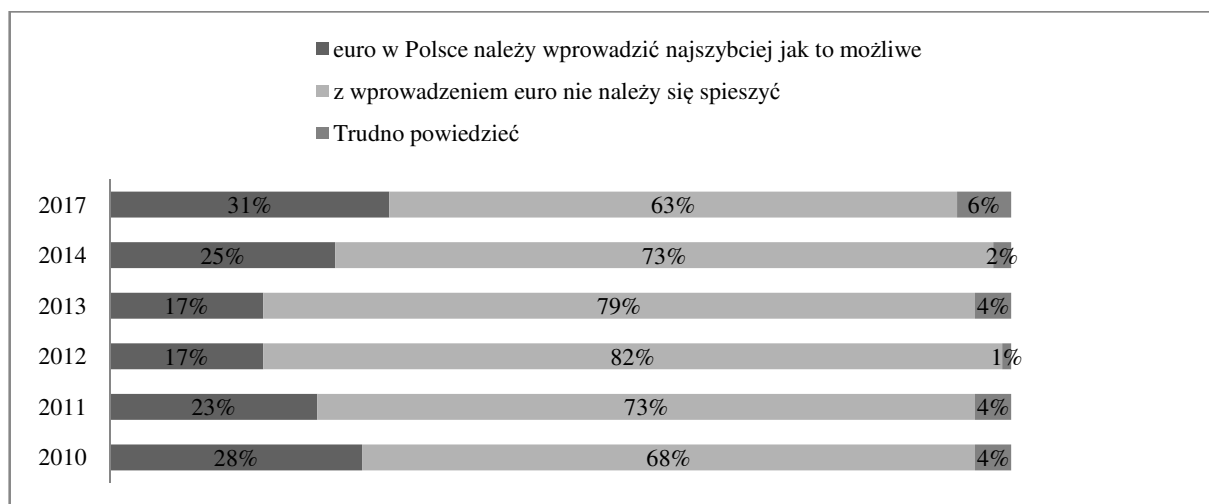
Tabela 1. Stosunek do członkostwa w UE i przyjęcie przez Polskę euro

Stosunek do członkostwa w UE i przyjęcie przez Polskę euro	Ogół badanych	Badani w wieku 18-24 lata
	w procentach	
Zwolennicy członkostwa w UE i przyjęcia euro	21	25
Zwolennicy członkostwa w UE i przeciwnicy przyjęcia euro	61	46
Przeciwnicy członkostwa w UE i przyjęcia euro	8	16
Przeciwnicy członkostwa w UE i zwolennicy przyjęcia euro	0	5
Inne	10	8

Źródło: *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.

Większość osób przekonanych o zasadności przyjęcia euro w Polsce sądzi, że nie należy się z tym śpieszyć. Tego zdania jest blisko dwie trzecie zwolenników euro (63%). Natomiast 31% ankietowanych którzy popierają decyzję wprowadzenia euro uważa, że euro w Polsce należy wprowadzić najszybciej, jak to będzie możliwe (zob. rys. 4).

Rysunek4. Opinie respondentów na temat wprowadzenia waluty euro

Źródło: *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.

5. Zakończenie

Mimo bardzo wysokiego poparcia społecznego dla członkostwa w Unii Europejskiej i znacznej aprobaty pogłębiania europejskiej integracji, utrzymuje się wyraźny sprzeciw wobec przyjęcia euro przez Polskę. Moment przyjęcia europejskiej waluty przez Polskę jest uzależniony od wielu czynników chociażby od tempa procesów dostosowawczych polskiej gospodarki oraz od determinacji oraz aktywnej i odważnej postawy rządu polskiego. Niewątpliwie przyjęcie wspólnej waluty jest istotnym zagadnieniem, ponieważ w przyszłości będzie miał zasadniczy wpływ na codzienność całego społeczeństwa polskiego.

6. Bibliografia

1. Andrzejewska M., Górczyńska I., *Szanse i zagrożenia wejścia Polski do strefy euro*, Uniwersytet Łódzki, Łódź 2015.
2. Grubel H. G., *The Theory of Optimum Currency Areas*, "Canadian Journal of Economics/Revue Canadienne d'Economie" 1970, No. 3 (2).
3. Krajewski P., *Gospodarka Polski w perspektywie wstąpienia do strefy euro. Ujęcie ilościowe*, PWE, Warszawa 2012.
4. Mundell R.A., *A Theory of Optimum Currency Areas*, "American Economic Review" 1961, November.
5. Pronobis M., *Polska w strefie euro*, C.H. Beck, Warszawa 2008.
6. *Ramy Strategiczne Narodowego Planu Wprowadzenia Euro*, Pełnomocnik Rządu ds. Wprowadzenia Euro przez Rzeczpospolitą Polską, Warszawa 2010.
7. *Jakiej Unii chcą Polacy?*, Raport CBOS, Nr 059, Warszawa 2017.
8. Sroka A., Wojtaszczyk K. A., *Polska na drodze do euro*, Aspra, Warszawa 2010.
9. *Euro w Polsce. Co się zmieni?*, Narodowy Bank Polski, <https://www.nbp.pl/cie/download/eurowpolsce.pdf> (24.02.2018).
10. *Euro – szanse i zagrożenia*, Narodowy Bank Polski, 2011, https://www.nbp.pl/edukacja/dodatki_educacyjne/Fakt3/polak_przedsiębiorczy_6_fakt.pdf
11. *Euro-wspólna waluta europejska*, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, www.polskawue.gov.pl